

Toldalék a' XXVIII. és XXIX-dik számú Magyar Kurirhoz.

Frantzia Ország.

A' Frantzia Cardinalisok, Ersekek és Püspökök ily értelmű levelet intéztek volt a' mult Május' 50-dikán Pápa ő Szentságéhez: —

Legszentebb Atya!

Végezetre megengedettett, hogy azon halgatást felbeszakasszuk, mellyet tőlünk eddig a' mi terhes környüalásaink meg kívántak, 's a' mellyet az isteni Tanítómester által a' maga Tanítványainak oly nagyon jóvallatott költsesség, nekünk is egész a' mai napig kötelességünké tett vala. Végezetre megengedetett, hogy lelkiünk' gyötrődését, szívünk' keservét, 's a' minkett terhelő nagy gondokat, a' Szentséged' atyai kebelébe kiöntünk; csak ezen egy vigasztalásunk van még kedvetlenségünk között. —

„Csak igen kevés idejig tarta, Legszentebb Atyánk! az az öröm, mellyet nekünk a' Szentséged' és a' Legkeresztyénebb Királ' között utolb' szerzetetett Egygyezés (*Concordata*) okozott vala, 's a' mellyet mi azon nagy plánumokból meritünk vala, mellyek egy részint már munkába is vétettettek volt, de más részint még a' jövődőtől lehetett teljes végrehajtattassokat várnunk. A' Frantzia ország és Szent Szék között újabban és erősebben meg köttetett özszezatolódás; az Egyház' tudományaival és törvényeivel ellenkező Czikkelyeknek, mellyek (a' revolutzió alatt) a' Szent Atyának tudta nélkül készítették 's akarata nélkül hirdettettek ki, eltöröztetése; a' Megyéknak új és a' Religió' javával jobban meg egygyező kiszabattatása; a' Megyéknak, men-

nyiben a' környüalások megengedték, a' Hivőknek szükségeikhez alkalmaztatott megszaporittatása; azon Püspöbi székeknek, mellyek a' legrégibb időkben vettek volt szármozássokat, 's a' Hivőket legbe-tesebb idökre emlekeztették, visszaállittatása; a' Püspöki Egyházak' tisztességes dotáltatásáról való bizonyossáttétel; az azeránt tétetett határozás, hogy a' Religión esett sebeknek lassanként való begyogyittatása munkába vétettessék; Püspököknek kineveztetése; Praconizáltatása, 's a' Frantzia Püspökök között uralkodó égygyesség — mind ezek azt jelentették vala, hogy a' *Gallicana Ekklesia* végezetre a' maga igen is hosszas próbáltatásának végére eljutott volna, 's ily buzgon ohajtott helyreállittatásához közelgetne. A' Keresztyén nép már hozzá fogott vala az Istennek ditsérséhez, 's egész Frantziaország elkezdett vala öröm' és haláadás' énekét éneklenni.

„De jaj Legszentebb Atya! szívünknek örvendezése ismét elenyészett, 's örvendező énekeink keserves énekeké változtak, midön a' körülettünk támadott ellenmondásokat 's a' minden formájú 's számiatanul a' végre szaporodó nehézségeket szemléltük, hogy azon jó téteményeknek gyümölteisikkel ne élhessünk, mellyek a' tronust és Státust megtartó hitnek és jó erköltsöknek új virágzást költsönöztek volna. Ezen szerentsés Egygyezés felfüggesztődék, 's a' Szentséged által a' Püspököknek adatott Bullákat, mellyek az ő bétetettéseket illették, egész a' mai napig eltartoztatták tőlök. Hijába ipardottunk, hogy minden fellegzeteket eloszlatassunk 's minden akadályokat elhárithassunk; minden ellenmondásunk hijábavaló volt; semmi iparkodásainknak,

feladásainknak, kérelmeinknek nem való-
simmi hasznok, még áldozatainknak se',
a' mellyeknek tételére magunkat reá vet-
tük vala. Hájáavalók valának mindenek.
Legsiketebb halgatás vala a' felelet min-
den Egyházi dolgainkat illető kérelmeink-
re, míg végzetre ily sok és ily hosz-
szas halogatódzások után minden sege-
delem eránt való remétségünket egész-
szen elvesztettük.

„Valójában, Legszentebb Atya, leg-
mélységesebb szomorkodással kéntelenit-
tetünk kimondani, hogy Frantzia ország-
ban az Egyház állapotja, azolta, hogy
ennyi 's ily szélveszes hanyattatások után
vidámabb napoknak szükségesképpen való
felderüléseket kellett várnunk, a' hel-
lyett hogy állapotunk jobboldt volna, nap-
rólnapra szánakodásraméltóbbá lett és
leszen naponként. Reserveink terhe nem
hogy könnyébbedett volna, inkább nehe-
zedett, 's talám nem messze van már
az az idő is, a' midőn többé lehetetlen
leszen a' veszedelemből felemelkednünk.
Az Egyházi fenyték szunyadozik, sok
Megyéink nem kormányoztatnak illendő-
képpen, a' Hívők szélyvel tévelygenek,
mint a' pásztorok nélkül lévő nyájak, az
Egyházi intézetek hanyotlanak, a' Papság
gyengül; a' Religió minden Szakadások
által meg támoldtatik; az ő ellenségei,
mint látszik, minden erejeket összsza-
tották ellene, 's nem kisebbre céloznak,
mint, hogy őtet, ezen külömben kereszt-
tyén és hűséges országban, semmivé tehes-
sek. Az istentelen könyvek mindenféle
elzárlesztetnek; a' veszedelmes tudomá-
nyok, mint a' Fene, úgy terjeszkednek;
emez Apostoli emberek, eme' buzgó Mis-
sionariusok, kik az igaz hitre 's ez által
a' békességre és boldogságra való vissza-
térést ily hasznos következással hirdetik,
tsufolódással, kiszatyrizáltatással, és ragal-
maztatással jutalmaztatnak. Reserveink-
nek megtetézttetésére kéntelenek valánk

szemlélni, hogy a' nyomtató sajtókat il-
sető törvények közzül a' *Religió*nak ne-
vezete miként hagyattaték-ki, 's ekképpen
miként vettetődek fére az a' tápkő, melly
nélkül semmi társasági épület fenn nem
állhat, Minthogy azon Püspökök, kik a'
Megyéket kormányozzák, 's meg azok,
kik a' most megüresülve lévő Székekbe
határozatva vannak, megegygyezőleg nem
foglalatoskodhatnak azért, minthogy ők
azon rendelések által, mellyeket egy ide-
gen tyrannusi uralkodás szerzett vala, nyo-
mattatván, minyajok egygyenként vagy
különkülön tusakodni kéntelenítettnek,
igytsalhatatlanul elgyengülnek 's a' Fran-
tzia Egyház talám meg rövidebb idő alatt,
mint sem az Usurpálási országlás magá-
nak célul tette vala, elbukik és többé láb-
ra se fog állani.

„Haj, melly sok okaink vagynak né-
künk arra, hogy a' Profétával nyögván vél-
le így kiáltunk: *Melly keserőségek
közé helyhezettétűnk, 's melly zür-
zavarok közé tusítottűnk! Ellensé-
geink felnyitották szájokat ellenünk,
kinyujtották karjaikat az ellén, a'
mi köztűnk legszentebb és legkivána,
tosabb; ők minket kifütyöltek, 's fo-
gaikat vitsorítva így szollottak: —
Há! mi őket kioltottuk. Az ő erejek ele-
nyészett; az ő Papiak oda lettek; az ő
Egyházo, mind a' Sion leánya, már
tsak aligáig szoll.*“

„Ily kegyetlen keserveinkhez éppen ily
kegyetlen és rendkíválvaló félelmek 's
bizontalankodások járulnak. Ily megrom-
lott állapotunkban meghivattatunk, hogy
ily sok rosszak ellen találjunk valamelly
segítő eszközt: azonban kéntelenek va-
gyunk fájdalommal kinyilatkoztatni, hogy
még ez az erántunk való késő bizodalom
sem elég tökéletes arra, hogy sikeres
hasznát vehessük. Minekutánna mi az
1817 béli Concordata czikkelyein és
az ahoz tartozó Bullákra nézve készült

plánumon tételül változások felől nem tudósítottunk volna; minekutánna nékünk tavaly a' Püspöki székeknak megkevesítettése jóváltatott volna, mellyeknek helyreállítatása látszott okozni, hogy a' Szentséged és a' Király között köttetett Concordata béne vétetessék: most egyszerre az adatik tudunkra, hogy ezen Concordatának telyesítettését elhárított-hatatlan akadályok teszik lehetetlenné; az adatik tudunkra, hogy új alkudozásokat kellett kezdeni: azonban sem emez akadályok, mellyeket mi elháríthatatlannak nem tartottunk, sem ezen új alkudozásoknak tárgya, tudunkra nem adatíttak. Halljuk, hogy arra, hogy a' Frantzia Egyház' legsürgetőbb szükségein segíteni lehessen, a' tartatik legjobb eszköznek, hogy sok Egyházaink' árva állapotjának egyszerre végvettessék: midőn ellenben nekünk ezen Egyházakra nézve a' látszik legfürgetőbbnek és legszükségesebbnek lenni, hogy ezeknek ne végvettessék, hanem inkább állandó és illendő lábra állíttassanak, oly lábra, hogy, ha új zivatarok találóának elkövet's kezni, ezeknek ellentállhassanak; ily lábra állíttódnának p. o. ezek, az által, hogy ha az 1817-dikbéli Concordata betöltöttetne. Azonban éppen az ellenkezőt akarják, azt tudnillik, hogy a' *Gallicana Egyház* most csak *Provisoriai* lábra állíttassék, melynek a' lenne következése, hogy, ha végképpen úgy nem maradna is, legalább sok esztendőig nagyon bizonytalan és nyughatatlan állapotban tartattatna az Egyház, kiváltképpen úgy, ha mindjárt csak *Provisoriai* módon is, azon *Organicus* czikkeleknek járma alatt hagyattatna, mellyek az Anyaegyház tudományával és törvényével ellenkeznek, a' mellyek ellen Szentséged oly sokszor protestált, 's a' mellyeknek eltöröltetéssek az 1817-béli Concordatában megígértetett vala. És mint-

hegy egyéberánt minket azon formálítasokrol, mellyekkel ezen *Provisoriai* állapotnak béhozattatása mellett élni akarnak, nem tudósítottak, tehát mi affelől se tehetünk telyességgel ítéletet, hogy valyon ezen formálítasok a' *Canonicus* rendelkezésekkel megegygyeznek-e?

„Most csak arról beszélnek, hogy azon ötven Püspöki székek, mellyek az 1817-béli Concordata előtt fennállottak, töltetessenek-bé: pedig megvan mutatva, hogy ezen Megyéknék kiterjedése többire sokkal nagyobb, hogy sem egy-egy Püspöknek ereje azokra elegendő volna; a' melly károsnak lenni esmertetett a' Hivókra nőzve. A' tovaly ezen tekintetben hozzánk intéztetett kérdésre magunk azt feleltük vala, hogy a' Püspöki Székének a' *Departamentek*' számára lett leszállítatása az Egyház' javának káros fogna lenni, de egyéb eránt a' két Felsőges Fők' böltszaségére biztuk magunkat, kik ily sok szerentsétlenségek, virtusok, és tsudák után szükséges képpen egy gondolkodás által vezéreltetnek.

„Nékünk ugyan azt erőssítik, hogy Szentséged ezen *Provisoriai Egygyezést* helybe hagyni hajlandó volna: hanem jónak találták, külömbkülömb fogások alatt, mellyekről mi ítéletet nem tehetünk, nekünk semmi oly írást, semmi oly Aktákat meg nem mutatni, mellyekben Szentségednek ezen helybehagyása találattatna, úgy hogy mi telyességgel nem tudhatjuk, hogy Szentséged mit kíván, mire állot reá, 's mik azok az engedések, mellyekben Szentséged, kétség kívül nem örömet meg egygyezett. Az a' *Breve*, melyet Szentséged, mint tudjuk, ezen tárgyra nézve kiadott, véllünk, minden kérdésünk és sürgetésünk mellet is, nem közzöltetett.

„Szentséged kétségkívül általlátja ezen egygyü előadásból, melly terhes környulállások közé légyünk mi helyhez-

telve, 's melly terhes dolog legyen egyszerre mind azokat a' hőszi klákat elkerülni, mellyek által mi, minden felől körülvé-
telve vagyunk. Lelkeinkben ezer egymásnak ellentmondó gondolatok tusakodnak; a' jelenlévő általfurdalja sziveinket, a' jövődő rettentí. Akár hova tekintünk, veszedelmet látunk; akár mit tselekedjünk, vagy a' Királyt megszorítani, vagy a' Szentséged akarajja ellen tselekedni; vagy a' Hivőket segedelem nélkül hagyni, avagy végre az Egyház' legszentebb ügyén nagyon könnyen fel hagyni, kén-
telenítettünk. Féltünk, hogy ellenségeinknek kezeikbe rettenetes fegyvert adunk; hogy az ő gyűlölségeket, elnyomásokat, és gyalázásokat, magunk ellen felebresztjük, kiknek semmi se lehetne kedvesebb, mint ha azt mondhatnák, hogyszerenté-
lenségeinknek okai magunk vagyunk, 's tsufolodva így szólhatnának felőlünk: *Israel! magad ojtottad szerentséltensé-
ségbe magadat.* Demég többtől félünk, attól is tudniillik, hogy, ha a' szokott reguláktól elállunk, új szakadásokat 's Religiói veszekedéseket gerjesztünk fel, mellyek még az üldöztetéseknel is keserve-
sebbek; 's legalább attól kell tartani, hogy a' meghasonlás, melynek az utóbbi Concor-
data' kihirdettetése gátat tett volna, hosz-
szasan fog tartani. (Végezete következik.)

B é t s.

A' Cs. Felséges Udvar ide, Schloszhofból, szerdán, 6-dikban, kivánt jó álla-
patban visszaérkezett. — Josef Cs. Fő
Herceg, Magyar ország Palatinusa, Ked-
ves Hitvesével 's gyermekeivel, 5-dikben
Bétsbe érkezett. — A' Toskánai Nagy és
Fő Herczegi Udvarnál lévő Cs. K. Követ

Gróf Apponyi ő Ex-ja, Florenziából en-
gedelemmel Bétsbe érkezett.

Császárné ő Felsége e' h. 2-dikán, Ud-
vari Fő Mesternéje Gr. Lasankyné 's Ud-
vari Tanácsos Méltóságos Görög Ur által
kísértetvén, Schloszhofból, a' nélkül, hogy
jövetele felől *Posonyban* valaki valamit
előre tudott volna, oda megérkezett, 's
minden nevezetességeket megőrzetvén,
minckelőtte ottléte a' városban közönséges-
sé lehetett volna, Schloszhofba viszzatért.

H i r d e t ő s.

Mint-hogy az Arad és Csanád Vár-
megyékben; úgy mint Földvárán, Apa-
czán, Bodzáson, Kunágothán, Bánhegye-
sen, Mogyesen, Sziondán, Bassarágán
Dúmiratoson, Kupán, Nagy Kamáráson
lévő Cameralis Pusztáknak (Praediumok-
nak) ezen esztendőben Aug- 1- ső napján
tartatott Elkotyavetyéltetése, a' Felsőbb
várokozásnak meg nem felelt: ehez képest
meg határozottatott, hogy az Elkotyavetyéi-
tetésre, vagy egyenként, a' már kijelen-
tetett részekben, vagy pedig mind egy-
gyütt, újabban kitétetessenek.

A' Kotyavetye leszen ez esztendő No-
vemberének 4-dik napján Ó-Aradon a'
Cameralis Praefekturánál. Az árenda' ide-
je 'Aprilis 25-dikén 1820-ban kezdődik
's tart tizenkét esztendőig. A' Szűk 's az
eddig adósek maradt Aradások, és az
olyan árendálmakarók, a' kik elegendő, bi-
zonyos vagyonaikat törvényesen meg nem
mutathatják, a' licitálásból kizárattának.

Egyéberant az egy kevésse megvál-
toztatott Contractusi feltételeket meg le-
het látni részint Aradon a' C. Praefekto-
ratusnál, részint Budán a' K. Magyar Ud-
vari Camara' Számtartóhivatalánál.

Jegyzés. — Hogy a' mult Kedden, Tisztelt Olvasóinknak Kurirt nem kül-
döttünk, az okozta, hogy a' Magyar Betűszedők hirtelen megbetegedvén mega-
kadtunk. Próbát tettünk ugyan helyette két Német Szedők által: de a' kik ezen
munkához hozzászokva nem lévén, egy negyedrés árkuossal se készülhettek-el. Ki
fogjuk pótolni a' fogyatkozást.